

KARELIA AMMATTIKORKEAKOULU
Muotoilun koulutusohjelma

Heli-Anna Pietarinen

HAUTAMUISTOMERKKIEN SUUNNITTELU TAIDETAKOMOLLE

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2013

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2013
Muotoilun koulutusohjelma
Sirkkalantie 12A
80100 JOENSUU
p. 050 3119 144

Tekijä
Heli-Anna Pietarinen

Nimeke
Hautamuistomerkkien suunnittelu taidetakomolle

Toimeksiantaja
Taidetakomo Tulikiila Ay

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella hautamuistomerkkejä tietokoneohjelmien avulla ja tehdä esitevihko, erilaisista hautamuistomerkkimalleista. Toimeksiantaja on joensuulainen takomoalan yritys Taidetakomo Tulikiila Ay. Hautamuistomerkkien valikoima Suomessa on suppea, joten toimeksiantajan mielestä kysyntää olisi monipuoliselle hautamuistomerkkimallistolle.

Opinnäytetyössä tutustutaan hautamuistomerkkeihin ja niiden suunnitteluun. Työssä perehdytään hautamuistomerkkien historiaan, symboliikkaan sekä Suomen hautauskulttuuriin ja sen muuttumiseen vuosien aikana. Työssä esitetään suunnitteluprosessi ja lopputulos.

Lopputuloksena syntyivät tietokoneohjelmilla toteutetut hautamuistomerkkimallit sekä esitevihko malleista. Tulevaisuudessa toimeksiantaja valmistaa suunnitellut hautamuistomerkit tuotantoon soveltuviksi.

Kieli

Sivuja 33

Suomi

Liitteet 1

Asiasanat

muotoilu, hautamuistomerkki, uskonto

THESIS
April 2013
Degree Programme in Design
Sirkkalantie 12A
80100 JOENSUU
FINLAND
p. 050 3119 144

Author

Heli-Anna Pietarinen

Title

Designing grave monuments for an art forge

Commissioned by

Taidetakomo Tulikiila GP

Abstract

The goal of this thesis is to design grave monuments with computer programs and in addition, to make a booklet including models of grave monuments. The project was commissioned by Taidetakomo Tulikiila GP, a forge business from Joensuu. The selection of grave monument in Finland is limited and therefore, the commissioner believes there would be demand for a more diverse grave monument collection.

This thesis focuses on grave monuments and their design. The thesis studies the history of grave monuments, symbolism as well as the culture of Finnish cemeteries and how it has changed over the years. This study covers the design process and outcome.

The project resulted in computerized grave monument models as well as a booklet of the models. In the future, the commissioner will manufacture the designed grave monuments suitable for production.

Language

Finnish

Pages 33

Appendices 1

Keywords

design, grave monument, religion

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Lähtökohdat	6
2.1	Viitekehys	6
2.2	Toiminta-asetelma	7
2.3	Taidetakomo Tulikiila Ay.....	8
3	Hautauskulttuuri Suomessa	11
3.1	Hautauskulttuuri ennen.....	11
3.2	Hautauskulttuuri nykyisin	13
3.3	Ortodoksinen hautauskulttuuri	15
4	Hautamuistomerkit	16
4.1	Hautamuistomerkkien kehitys	16
4.2	Hautamuistomerkit nykypäivänä	17
4.3	Ortodoksiset hautamuistomerkit	18
5	Symboliikka hautamuistomerkeissä	20
6	Hautamuistomerkkien suunnitteluprosessi.....	22
6.1	Suunnittelun lähtökohdat	22
6.2	Tekniset tiedot	24
6.3	Lopulliset mallit	26
6.4	Esitevihko hautaristimallistosta	30
7	Pohdinta.....	31
	Lähteet.....	33

Liitteet

Liite 1   Hautaristimallisto -esitevihko

1 Johdanto

Miten vainajaa voisi kunnioittaa ja muistella kuoleman jälkeen? Vainajalle pidetään yleensä hautajaiset ja muistotilaisuus, jonka jälkeen hänet lasketaan haudanlepoon. Haudalle asetetaan hautamuistomerkki osoittamaan vainajan haudan sijaintia sekä kertomaan tietoa vainajasta. Hautamuistomerkki onkin tärkeä osa, sillä sen luokse tullaan muistelemaan ja se on konkreettinen muisto vainajasta sekä vainajan olinpaikasta.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on joensuulainen Taidetakomo Tulikiila Ay, jolta sain aiheekseni hautamuistomerkkien suunnittelun ja mallinnuksen. Työni tavoitteena oli suunnitella tuotantoon soveltuvat laserleikatut ja taotut hautamuistomerkkimallit sekä saada lisäilmettä hautausmaalle hautakivien joukkoon. Teen myös suunnittelemistani hautamuistomerkeistä esitteen, josta toimeksiantajani voi esitellä hautamuistomerkkejä asiakkailleen.

Suunnittelen hautamuistomerkit nimenomaan suomalaisille, joten opinnäytetyöni rajautuu koskemaan Suomea. Kerron opinnäytetyössäni hautauskulttuurista ja siitä, miten se on muuttunut vuosien varrella. Perehdyn myös luterilaiseen sekä ortodoksiseen hautaustapaan ja muistomerkkeihin. Hautauskulttuurin lisäksi esittelen hautamuistomerkkejä ja niiden kehitystä Suomessa. Opinnäytetyössäni on myös symboliikkaa ja yleisempiä symboleita hautamuistomerkeissä.

Aluksi opinnäytetyössä selvitetään hautamuistomerkkeihin liittyvät rajoitukset ja suositukset sekä toimeksiantajan toiveet. Historian ja teorian jälkeen siirrytään suunnitteluprosessiin, lopullisten mallien valintaan ja niiden toteutukseen.

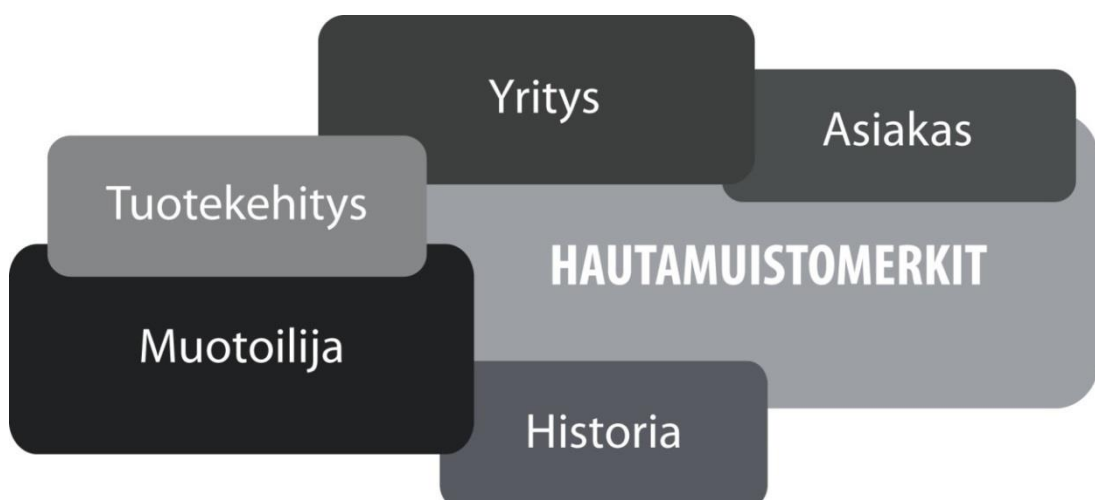
2 Lähtökohdat

2.1 Viitekehys

Päätavoitteena opinnäytetyössä minulla on hautamuistomerkkien suunnittelu toimeksiantajalleni Taidetakomo Tulikiila Oy:lle. Tässä työssä tulen kehittämään ja suunnittelemaan muutamia erilaisia hautamuistomerkkimalleja tietokoneohjelmien avulla. Teen muutamia erilaisia malleja, joihin asiakas voi halutessaan lisätä koristeita, jotka myös olen suunnitellut. Mallien tulisi sopia mahdollisimman monelle eri ihmiselle sukupuolesta tai iästä riippumatta. Tietokonekuvat ovat suuntaa antavia, eivätkä vastaa välttämättä todellisia tuotteita. Teen myös esitteen, josta kyseiset hautamuistomerkkimallit löytyvät.

Rajaan aiheeni suomalaiseen hautauskulttuuriin, hautamuistomerkkeihin ja erityisesti hautaristeihin. Perehdyn työssäni luterilaiseen ja hieman myös ortodoksisen hautauskulttuuriin. Hautamuistomerkkien materiaalina käytetään rautaa. Rauta laserleikataan suunnittelemani ristin muotoon, jonka jälkeen toimeksiantajani viimeistelevät ristiä lisäämällä taottuja koristeita.

Opinnäytetyö on toiminnallinen eli lopputuloksena syntyy tuotteiden malleja. Oheisessa kuvassa (kuva 1) on visuaalinen viitekehys, josta nähdään se, että tuotekehitykseen vaikuttavat muotoilijan lisäksi toimeksiantajayritys, hautamuistomerkkien historia sekä epäsuorasti asiakas.

Kuva 1. Visuaalinen viitekehys.

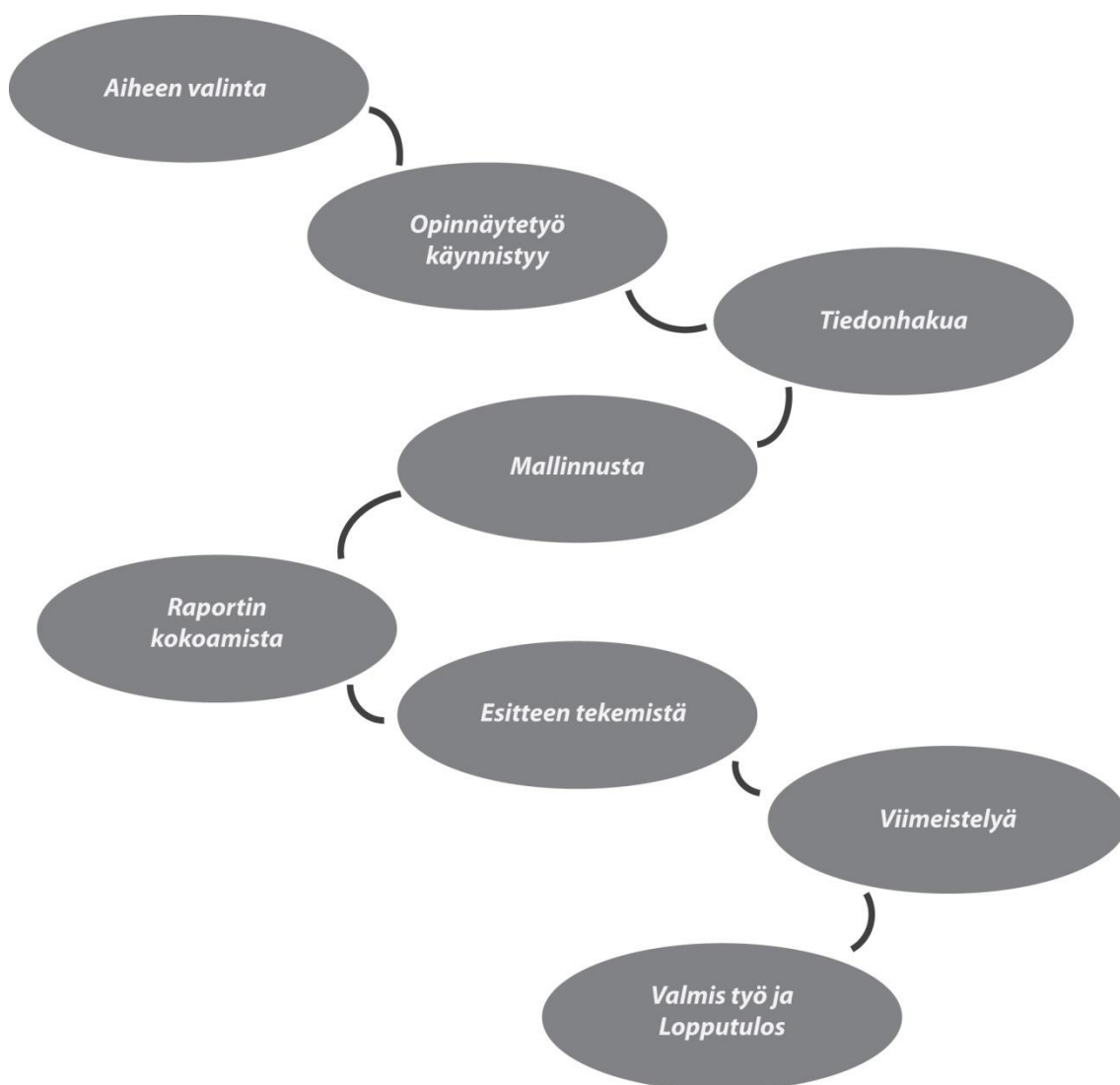
2.2 Toiminta-asetelma

Sain toimeksiannon opinnäytetyöhön työharjoittelujaksolla kesällä 2012. Harjoittelun päätyttyä aloin kerätä aineistoa ja materiaaleja enimmäkseen kirjallisuudesta. Kävin valokuvaamassa hautausmaita, jotta pysyin kartoittamaan nykyisiä hautamuistomerkki "trendejä" (kuva 2). Hautausmaat ovat nykyisin pullollaan pelkkiä hautakiviä, mutta onneksi ristejä sekä veistosmuistomerkkejäkin löytyi kourallinen sieltä täältä hautausmaata. Ortodoksisella hautausmaalla ristejä oli kuitenkin enemmän kuin hautakiviä.

Kuva 2. Joensuun hautausmaan yleisilmettä (Kuva: Pietarinen, H-A).

Tehtävääni kuului suunnitella erilaisia mallivaihtoehtoja hautamuistomerkeistä toimeksiantajalleni. Suunnittelin myös esitteen, josta kaikki hautamuistomerkkimallit löytyvät. Ensimmäiseksi luonnostelin erilaisia hautamuistomerkkejä, joista toimeksiantaja valikoi parhaimmat jatkokehitykseen. Opinnäytetyön toteutus alkoi lokakuussa 2012 ja valmistui huhtikuussa 2013 (kuva 3).

Kuva 3. Toiminta-asetelma.

2.3 Taidetakomo Tulikiila Ay

Taidetakomo Tulikiila Ay on takomoalan yritys Joensuussa. Se tekee taottuja käyttöesineitä ja taide-esineitä. Taidetakomo Tulikiila on perustettu vuonna 2002 ja sen omistaa kaksi seppämestaria. Taidetakomo Tulikiila sijaitsee Joensuun taitokorttelissa, jossa heillä on paja sekä myymälä. Seppämestarit suunnittelevat itse tuotteensa ja he tekevät käytännöllisiä ja toimivia tuotteita, jotka ovat myös kauniin näköisiä (kuva 4). Suurimman osan tuotteistaan he tekevät kokonaan itse käsityönä, mutta he käyttävät myös alihankkijoita joihinkin tuotteisiinsa.

Seppämestarit takovat esimerkiksi portteja, kaiteita, aitoja, pienesineitä, koristeita, työkaluja sekä hautamuistomerkkejä. He tekevät myös tilaustöitä. Taidetakomo Tulikiilalla on myös verkkokauppa, josta voi tilata tuotteita suoraan kotiin. (Taidetakomo Tulikiila 2010.)

Kuva 4. Taidetakomo Tulikiilan myymälä ja tuotteita (Taidetakomo Tulikiila 2010).

Takorautaisia ristejä tekee moni takomoyritys ympäri Suomea, mutta Pohjois-Karjalan alueella kilpailevia yrityksiä ei ole montaa tai ei ollenkaan. Melkeinpä kaikki yritykset ovat pieniä käsityöpajoja. Näin ollen Taidetakomo Tulikiilalla ei ole paljon kilpailua.

Suurimpia kilpailijoita ovat hautakivien valmistajat, sillä valtaosa hautamuistomerkeistä on nykyisin hautakiviä. Hautakivien valmistajia on runsaasti ympäri Suomea ja niitä on myös Pohjois-Karjalan alueella. Hautakivi on myös nykypäivänä yleisin hautamuistomerkkimuoto ja -materiaali, joten sekin tuo lisää kilpailua takorautaisille muistomerkeille.

3 Hautauskulttuuri Suomessa

Hautaamistapoja on erilaisia ja ne paljastavat, mitä elämästä, kuolemasta ja tuonpuoleisesta ajatellaan. Eri uskonnoilla on erilaiset hautaustavat ja samankin uskonnon sisällä hautaustavat voivat erota toisistaan, kuten esimerkiksi kristinuskossa. Eri kirkkokuntien käsitykset kuolemasta ja hautaamisseremonioiden merkityksestä poikkeavat toisistaan. Käsityksiin vaikuttavat myös esimerkiksi kansalliset perinteet, yhteiskunnalliset rakenteet, maantieteelliset erityispiirteet sekä eri aikakausien tavat. (Lempiäinen & Nickels 1990, 7.)

3.1 Hautauskulttuuri ennen

Varhaisin hautausmuoto Suomessa on ollut luultavasti ruumiin ripustaminen puiden oksille tai ruumiin vieminen luolaan, kivien ja oksien alle tai ruumis on laskettu vesistöön. Maahan hautaaminen on esihistorialliselta ajalta lähtöisin, mistä tulikin sittemmin vallitseva hautausmuoto. Kivikaudella hautoihin laitettiin mukaan koruja ja aseita. Pronssikaudella tulivat maanpäälliset haudat eli hiidenkiukaat maahan kaivamisen sijaan. Hiidenkiukaat olivat suuria kivikasoja, jotka saattoivat olla pyöreitä, pitkulaisia tai suorakaiteen muotoisia. Hiidenkiukaat sijoitettiin korkealle ja kauas näkyvälle paikalle, yleensä kalliolle tai so-
raharjulle meren läheisyyteen (kuva 5). Myös polttohautaus yleistyi pronssikaudella. Polttohautaus saattoi liittyä auringonpalvontaan, sillä vainaja haluttiin vihkä polttamalla auringon yhteyteen. Myös kummittelun pelko saattoi johtaa vainajan polttamiseen. Polttohautaus oli yleisin hautaamismuoto aina kristinuskon vakiintumiseen asti. (Aaltonen 1992, 7–9.)

Kuva 5. Hiidenkiuas Paraisilla (Kivikoski 2012).

Rautakaudella hiidenkiuasperinteen rinnalle tuli kalmistoja. Kalmisto on kivi-röykkiöhauta, missä vainaja tai vainajan polttojäännökset sijoitetaan maanpinnalle ja peitetään se kivillä tai maan ja kiven seoksella, josta tehdään kumpu. Kalmisto toimi tärkeänä elävien ja kuolleiden kohtaamispaikkana. Kalmistotyyppejä oli erilaisia; tarhakalmistoja sekä kenttäkalmistoja. Kalmistoihin haudaus oli tyypillisin hautausmuoto esihistoriallisen ajan loppuun asti. Kalmistoihin laitettiin paljon esineitä vainajan mukaan. Yleisimpiä esineitä kalmistossa sukupuolesta riippuen olivat sirpit, keritsimet, hevoskalut, kuokat ja värttinät. (Aaltonen 1992, 10–12.)

Vainajille on tehty arkkuja jo esihistoriallisella ajalla. Muinaissuomalaiset ajattelivat haudan olevan vainajan koti ja arkku vainajan asunto. Veneen muotoinen ruumisarkku on ollut tunnetuin suomensukuisilla kansoilla. Veneen muotoista arkkua kutsuttiin ruuheksi. Ruuhet tehtiin puusta kovertamalla. 1600-luvulla arkut olivat vielä yksinkertaisia ja maalaamattomia, mutta 1800-luvulla alkoi yleistyä mustaksi maalatut arkut. Lasten arkut olivat yleensä valkoisia. (Aaltonen 1992, 16–17.)

Ennen kristinuskoa Suomessa ei ole ollut varsinaisia rakennuksia tai temppeleitä hautaamisen yhteydessä, mutta kristinuskon myötä tulivat kirkot. Uskonpuhdistuksen jälkeen 1600 -luvulla suositeltiin hautaamista siunattuun kirkkomaahan. Kirkkolain myötä 1700-luvulla kirkkomaahan hautaus tuli pakolliseksi. (Aaltonen 1992, 24.)

Aiemmin vain vauraita ja merkittäviä henkilöitä oli haudattu kirkkoon ja sen lattian alle, mutta lain myötä vähäosaisemmatkin haudattiin kirkkomaahan. Kirkon sisällä olleet hautapaikat olivat halutuimpia. Kirkkoon hautaaminen kuitenkin kiellettiin terveydellisistä syistä 1800-luvun alkupuolella, joten kirkkotarhaan alettiin haudata kaikki vainajat. Arvokkaimpia ja kalleimpia paikkoja olivat heti kirkon läheisyydessä sekä räystäiden alla olevat hautapaikat. Kirkkotarhan itä- ja eteläpuolen hautapaikat olivat myös arvostettuja. Pohjoispuolen hautapaikat olivat rikollisten sekä itsemurhan tehneille vainajille. Mestatut haudattiin kirkkotarhan ulkopuolelle. (Aaltonen 1992, 26–27.)

3.2 Hautauskulttuuri nykyisin

Hautauskulttuuri on muuttunut joiltakin osin suuresti aikojen saatossa. Nykyisin hautausmaat ja niiden hautapaikat ovat tasa-arvoisempia kuin ennen. Suomessa haudataan hautausmaille lähes sataprosenttisesti. On kuitenkin mahdollista lain mukaan haudata muuallekin kuin hautausmaalle, mutta se on harvinaista ja siihen tarvitaan erillinen lupa. (Aaltonen 2005, 75.)

Läheisen kuollessa otetaan yhteyttä oman paikkakunnan seurakuntaan. Kirkkoherranvirastossa sovitaan siunaamisen ajasta ja paikasta. Ennen hautajaisia keskustellaan papin kanssa tarkemmin siunaustilaisuuden kulusta ja ohjelmasta. Hautapaikka hankitaan seurakunnan hautatoimiston kautta, arkkuhautaus tai tuhkaus vaikuttaa hautapaikkaan ja sijaintiin. Molemmat hautaamistavat ovat kristilliseltä kannalta samanarvoiset. Hautaustoimistot huolehtivat hautajaisten käytännön järjestelyistä. (Hautajaiset 2011.)

Siunaustilaisuudessa vainaja on asetettu arkkuun, jonka kansi on kiinni. Pappi pitää muistopuheen ja siunaa vainajan. Siunaamisessa pappi ottaa hiekkaa ja

kaataa kolme kertaa sitä arkun päälle ristin muotoon. Pappi sanoo siunaussanat: " Maasta sinä olet tullut, maaksi sinun pitää jälleen tulla. Jeesus Kristus, Vapahtajamme, herättää sinut viimeisenä päivänä." Vainajan saattoväki vie tervehdyksensä arkulle siunaustilaisuudessa tai haudalla. Arkku viedään saattoväen saattelemana haudalle tai polttohautauksessa arkku siirretään krematorioon. Haudan päälle asetetaan tilapäisesti kansi, jonka päälle kukat asetetaan. Hautausmaalta siirrytään muistotilaisuuteen, jossa on yleensä kahvitarjoilu. Muistotilaisuudessa luetaan adressit ja muistellaan vainajaa. (Aaltonen 2005, 124–132.)

Hautausmailla on kolmenlaisia hautatyyppejä: arkkuhautaus, uurnahautaus ja muistolehto. Noin 70 % on arkkuhautauksia, mutta nykyisin polttohautaus eli tuhkaus on entistä suositumpi. Etenkin maaseudulla arkkuhautaus on edelleen yleisin hautausmuoto. Syy polttohautaukseen on sekä asenteiden muutoksista että pakosta, sillä etenkin suurissa kaupungeissa hautausmaat täyttyivät nopeasti ja polttohautaus säästää tilaa huomattavasti, sillä arkkuhautaus on kallista ja maa-alaa tarvitaan enemmän. Muistolehto taas on paikka, johon seurakunta hautaa vainajan tuhkat. Haudan tarkkaa paikkaa ei kerrota välttämättä omaisille, mutta alueella on yleensä taulu tai seinä, johon omaiset voivat kiinnittää metallisen nimilaatan, josta löytyy vainajan nimi sekä syntymä - ja kuolinaika. Muistolehdot ovat halvin vaihtoehto ja yleensä muistolehdon valitsee ne, joiden mielestä se on käytännöllisin vaihtoehto tai läheisiä ei ole huolehtimaan hautapaikan hoidosta. (Aaltonen 2005, 71–74.)

Suomalaisessa kulttuurissa valkoinen ja musta ovat kuolemaan liitettäviä värejä. Musta väri liittyy vahvasti suruun ja kuolemaan. Arkut sekä surupuvut olivat mustia 1900-luvulle saakka. Hautajaisiin pukeudutaan nykyisinkin mustaan. Musta väri on arvokas, mutta se on myös synkkä ja raskas, niin kuin kuolema. Valkoiset kuolinvaatteet yleistyivät 1800-luvulla, ennen vainajat puettiin parhaimpiinsa. Nykyisinkin kuolinvaatteet ovat valkoisia ja arkut ovat yleensä puun värisiä tai valkoisia. Valkoista pidetään puhtauden ja viattomuuden värinä. (Aaltonen 1992.)

Hautajaisissa pukeudutaan hillittyihin mustiin tai tummiin vaatteisiin. Harmaa, valkoinen ja tumman sininen on myös sallittuja värejä. Miehet pukeutuvat mustaan tai tummaan pukuun sekä mustaan solmioon. Naiset pukeutuvat myös mustiin tai tummiin mekkoihin tai housupukuihin. Naisten vaatteet tulee olla hillittyjä ja peittäviä. Lasten pukeutuminen on vapaampaa, kuitenkin kirkkaita värejä vältellen. (Turun hautauspalvelu 2013.)

3.3 Ortodoksinen hautauskulttuuri

Ortodoksisella uskonperinteellä on omat näkyvät tunnusmerkkinsä ja ikoni sekä vinoristi ovat niistä tunnetuimmat. Ortodoksisessa ruumiinsiunauksessa vainaja on avonaisessa arkussa, siksi arkussa ei saa olla saranoita vaan arkun kannen täytyy olla irrotettava. Vainaja on arkussa juhlavaatteissaan keskellä kirkkoa. Saattoväki on arkun ympärillä tuohukset käsissään. Koko siunaustilaisuus tapahtuu aina seisten. Ortodokseilla hautajaisväri on valkoinen, mikä kuvastaa ylösnousemusta. (Lempiäinen ym. 1990, 27–28; Ortodoksi 2013.)

Ortodoksit tulisi haudata mahdollisimman nopeasti kuoleman jälkeen, mielellään kolmen päivän sisällä kuolemasta. Vainajalle laitetaan kaulaan risti sekä vainajan ylle asetetaan ohut kateliina, joka on kirjailtu rukouksin ja ikonikuvin. Vainajan otsalle laitetaan "voiton seppel", joka on paperinen nauha, missä lukee: "Pyhä Jumala, pyhä väkevä, pyhä kuolematon, armahda meitä." Arkkuun vainajan rinnalle laitetaan pieni ikoni. Hautaustoimituksen lopussa pappi siunaa vainajan ja tekee arkun päälle ristinmuodon hiekalla ja lausuu: "Herran on maa ja kaikki, mitä siinä on, maanpiiri ja ne, jotka siinä asuvat.". Tämän jälkeen arkku suljetaan ja vainaja viedään haudanlepoon. Koska paratiisin uskotaan olevan idässä ja sieltä koittaa myös ylösnousemus, vainaja lasketaan hautaan kasvot itään päin. (Ortodoksi 2013.)

4 Hautamuistomerkit

Suomessa on monipuolinen hautamuistomerkkiperinne, joista kuitenkin vain murto-osaa tapaa enää hautausmaillamme. Hautamuistomerkki kertoo, kuka on tiettyyn paikkaan haudattu. Etenkin vanhat hautamuistomerkit kertovat monipuolisesti ja kattavasti paikkakunnan historiasta, käsityötaidoista, ajan kauneuskäsitteestä, tyylistä sekä tekotavoista. Muistomerkit kertovat vainajan aseman, varakkuuden sekä mahdin. (Aaltonen 1992, 29.)

4.1 Hautamuistomerkkien kehitys

Varsinaiset hautamuistomerkit kehittyivät kirkkotarhaan ja hautausmaalle hautaamisen myötä. Ensimmäiset hautamuistomerkit olivat laakakiviä ja arvokkaiden vainajien henkilötiedot ja merkkiteot uurrettiin kiviin. Pystykivet syrjäyttivät kuitenkin nopeasti laakakivet. Kivet muotoiltiin uusklassiseen tyyliin ja kiveen hakattiin tekstejä. (Aaltonen 1992, 29.)

Varhaisimmat hautamuistomerkit ovat saattaneet olla puisia, mutta niiden lyhyen iän takia niitä ei ole säilynyt. Yleisin hautamuistomerkkityyppi oli hautalauta, joka oli puinen, valkoiseksi maalattu lauta, mikä saattoi olla jopa kaksi metriä korkea ja siinä oli usein koristeita ja mahdollisimman paljon tekstiä. Valurautaiset hautamuistomerkit tulivat todennäköisesti Saksasta 1830-luvulla ja olivat suosiossa aina 1900-luvun alkuvuosikymmenille asti. Aluksi ne olivat joko ristintai uusgoottilaisen tyyliä laattoja. Jugendajan myötä ristit muuttuivat monimuotoisemmiksi ja mielikuvituksellisimmiksi. (Aaltonen 1992, 29.)

Hautamuistomerkit olivat joka puolelta katsottavia ja niissä oli paljon kirjoituksia, myös takapuolella. Kuvia hautamuistomerkeissä alettiin käyttää paljon 1800-luvulla. Niissä saattoi olla usein vainajaa kuvastavia tietoja, elämäntöitä sekä ammatti. Esimerkiksi muusikko saattoi saada hautamuistomerkkiinsä nuottivaimen, seppä alasimen ja merimies ankkurin. 1900-luvulla kuvien käyttö väheni hautakivissä ja risti ja vainajan nimi tulivat tärkeiksi. Risti on pyhä kuvio monissa uskonnoissa, joten se on yleisin hautamuistomerkki. Kristinuskon mu-

kaan risti symboloi Jeesusta, anteeksiantamusta sekä ikuista elämää. Vaaka- ja pystysuora ristissä viittaavat myös taivaan ja maan kohtaamiseen. (Aaltonen 1992, 29–32.)

Hautakivien valmistaminen alkoi muuttua 1800-luvun lopulla teolliseksi. Vaikutteita sarjatuotannossa otettiin ulkomailta, joten hautamuistomerkkien sanoma muuttui perinteisestä. Uurnahautaus vaikutti myös hautamuistomerkkien ilmeseen. Uurnahautapaikka on pieni, joten hautamuistomerkinkin on oltava kooltaan pieni. (Aaltonen 1992, 32.)

4.2 Hautamuistomerkit nykypäivänä

Hautaoikeuden haltija päättää haudalle asetettavista muistomerkeistä. Muistomerkin tulee olla hautausmaan yleisilmeeseen sopiva eikä se saa loukata vainajan muistoa tai hautausmaan arvokkuutta. Muistomerkin hyväksyy hautausmaan ylläpitäjä. (Hautausoimilaki.)

Suositteluvia hautamuistomerkkityyppejä ovat edelleen esimerkiksi ristit, hautakivet, puiset laudat sekä rautapellit. Hautakivi on yleisin hautamuistomerkki Suomessa, mutta ristit ja muut muistomerkit ovat taas yleistymässä. Hautamuistomerkeissä yleisin tunnus on risti, mutta muut uskonnolliset symbolit ovat myös yleisiä; esimerkiksi aurinko, kasvi, lintu tai enkeli. Tunnus voi myös esimerkiksi kuvata vainajan harrastusta. (Lempiäinen ym. 1990, 42.)

Viime vuosikymmeninä ristin käyttö hautausmailla on vähentynyt huomattavasti ja hautakivet ovat tulleet tilalle. Yksi syy voi olla se, että pelätään puuristin nopeaa lahoamista. Todellisuudessa hautausmailtamme on löytynyt yli 100 vuotta vanhoja puisia hautamuistomerkkejä. Puu ei ole kuitenkaan ainut materiaali risteissä, Suomen hautausmailla ristejä on tehty muun muassa kivistä, betonista, takoraudasta sekä valuraudasta. Ristiä saatetaan vieroksua sen vaatimattoman luonteen vuoksia tai koska pelätään, ettei siihen mahdu paljoa tekstiä. Ristiä saatetaan pitää myös liian uskonnollisena. Risti on kuitenkin monipuolinen, vertauskuvallisuudessaan luonteva, mutta kepeä vaihtoehto massiiviselle hautakivelle. Risti voi olla myös yksinkertaisuudessaan vaikuttava. Ristiä voidaan myös

vielä pelätä kuoleman muistuttamisesta, mutta siitähän hautausmailla on kysymys, kuolemasta ja se tosiasia tulisikin näkyä hautausmailla. (Lempiäinen ym. 1990, 42–43.)

Hautakivet ovat tällä hetkellä suurimmaksi osaksi teollisesti valmistettuja ja yleisimpiä Suomessa. Sarjatuotanto on syrjäyttänyt viime vuosikymmeninä melkein kokonaan yksilölliset ja käsintehdyt kivet. Teollisesti tuotetuissa hautakivissä ja kiviteollisuudessa ei käytetä juurikaan muotoilijoita tuotesuunnittelussa, joten se näkyy taantumisena hautakivien muodoissa. Onneksi luonnonkiviä näkee yhä enemmän hautausmailla. Hautakivien yleisin materiaali on graniitti. Hautamuistomerkkien tekstit ovat nykyisin suurikokoisempia kuin ennen ja sitä on myös vähemmän. Yleensä vain vainajan etu- ja sukunimi sekä syntymä- ja kuolinpäivä ovat kirjoitettu hautamuistomerkkiin. (Aaltonen 1992, 32; Lempiäinen ym. 1990, 43–44.)

4.3 Ortodoksiset hautamuistomerkit

Hautakivet eivät kuulu ortodoksiseen perinteeseen. Haudalle kuuluu laittaa risti, joka on joko puusta, metallista tai kivistä. Ortodoksisen perinteen risti on vino-risti, joka on 1900-luvulla maalattu valkoiseksi. Puinen risti on ollut 50-luvulle saakka yleisin. Ristiin lisättiin yleensä ikonin lisäksi vainajan valokuva ja tuulipaikat, jotka ovat valkeita kangassuikaleita, jotka liehuvat tuulessa. Haudalla voi olla myös pieni grobu. Grobu on hirsinen ja harjakatettu pieni maja, joka on karjalaisen ja pohjoisvenäläisen perinteen mukainen hautamuistomerkki (kuva 6). Grobua näkee enää vanhoilla ortodoksisilla hautausmailla. (Aaltonen 1992, 33)

Kuva 6. Grobu (Pyykkönen 2009).

Ortodoksisessa perinteessä hautausmaata pidetään erityisen pyhänä paikkana, joka tulisi säilyttää mahdollisimman luonnontilaisena. Perinteestä on jouduttu tinkimään viime vuosikymmeninä, sillä Suomen itsenäistymisen jälkeen ja kirkollisten yhteyksien katkeamisen jälkeen ortodoksiset perinteet ovat muokkautuneet enemmistökulttuurin hengessä. (Aaltonen 1992, 33; Lempiäinen ym. 1990, 31.)

5 Symboliikka hautamuistomerkeissä

Vanhoissa muistomerkeissä löytyy hyvin erilaisia kuolemaan liittyviä symboleita. Hyvin realistisia, mutta harvinaisia symboleja kuolemasta ovat pääkallo, viikate sekä luut. Luonnosta saatuja symboleita ovat puu, vilja, tähtäpää ja kesken jäänyt köynnös. Iankaikkisen elämän symboleja ovat elämänpuu, palmunoksa ja ikivihreät kasvit. Nykyisin haudoilla nähdään enimmäkseen ristejä, erilaisia kukkia, tähtäpäitä, puita, lintuja sekä enkeleitä. (Aaltonen 1992, 29–32.)

Eläimet ovat yleisiä symboleita, etenkin linnut. Eri kulttuureissa lintua on pidetty sielun vertaiskuvana. Taivaalla lentävä lintu on vapauden vertaus. Hautamuistomerkeissä yksi lintu kuvastaa sielulintua, jonka hahmossa vainajan sielu kohoaa taivaaseen. Kaksi lintua taas kuvataan sielun saattajiksi viimeiselle matkalle. Kyyhkysessä tärkeintä on sen väri eli valkoinen. Valkoinen kyyhky kuvastaa rauhaa ja Pyhää Henkeä. Kyyhkysen voi tulkita hautamuistomerkeissä sielulintuun eli lintuun, jonka hahmossa vainajan sielu kohoaa taivaaseen. Joutsen on monella tavalla suomalainen vertauskuva, jonka selitykset nousevat Kalevalasta. Kalevalassa joutsen on puhtauden ja kauneuden lintu, mutta kristillistä lähtökohtaa joutsensymboliikalla ei ole hautausmailla. (Seppälä 2005, 23–53.)

Kasvit ovat yleisiä symboleita hautamuistomerkeissä. Kukka on universaali nuoruuden vertauskuva. Kukka viittaa myös ihmisen elinkaareen: kasvu, kukoistus ja lakastuminen. Suomen kansalliskukka kielo on yksi yleisin kukka hautamuistomerkeissä. Kielo on Neitsyt Marian yksi kukista ja se kuvastaa puhtautta, synnittömyyttä ja neitsyyttä. Kristillinen vertauskuva puulle on uskollisuus ja Jumalan tahdon mukainen elämä. Viljan vertauskuva on luonnollinen; siemen itää, kasvaa ja se leikataan, joten vilja on ihmiselämän vertauskuva. Jos viljantähkä on kietoutuneena ristin ympärille, viesti on selkeä: "Kun aika oli kypsä, vainajalla oli turva Kristuksessa ja hänelle koitti iankaikkinen elämä." Kristillisessä symboliikassa seppele symboloi ikuista elämää. Seppele ei esiinny yleensä yksin hautamuistomerkeissä vaan jonkun muun symbolin kanssa esimerkiksi ristin tai kyyhkysen. (Seppälä 2005, 30–101.)

Kolme tunnetuinta symbolia ovat usko, toivo ja rakkaus. Risti symboloi uskoa. Risti on yleisin hautamuistomerkkien symboli. Tyhjä risti on voiton ja uuden elämän vertauskuva. Ankkuri merkitsee toivoa. "Se toivo on elämämme ankkuri, luja ja varma." Ankkuri voi myös laajemmin tarkoittaa varmuutta, luotettavuutta sekä luottamusta. Sydän symboloi rakkautta, elämän keskeistä lähdettä. Sydän on kuitenkin harvinainen hautamuistomerkeissä. (Seppälä 2005, 13–87.)

Seuraavat symbolit ovat kaikista yleisimpiä hautamuistomerkeissä. Aurinko on vanhemmilla hauta-alueilla melko tavallinen koriste ja vertauskuva. Aurinko kuvataan yleensä puolikkaana, jolloin sen käsittää joko laskevaksi tai nousevaksi auringoksi. Laskeva aurinko kuvastaa elämän päättymistä, päivän vaihtumista yöhön. Nouseva aurinko on suora viittaus pääsiäisestä, Jeesuksen ylösnousemuksesta. "Kun ylösnousemuksen aurinko nousee, toteutuu se mistä uskontunnustuksessa sanotaan: "Minä uskon... ruumiin ylösnousemuksen ja iankaikkisen elämän". Pienet lapsienkelit ovat tulleet suosituksi viime vuosikymmeninä myös muidenkin kuin lasten haudoilla. Enkelit symboloivat sielua ja taustalla voi olla ajatus että ihminen muuttuu enkeliksi kuoleman jälkeen. Enkeli voi tarkoittaa myös kuoleman enkeliä, joka auttaa ihmissielun taivaaseen. Jos enkeli on kuvattu ristin juureen, se viittaa pelastukseen ja Kristukseen. Hautamuistomerkeissä säteet ovat yleensä Jumalan rakkauden viivoja. Tähti viittaa jumalallisen läsnäoloon, ikuisuuteen, johonkin, mitä ei voi tavoittaa. Hautamuistomerkissä syntymäajan merkki on tähti, kuolinajan risti. Tähti tarkoittaa myös uudelleen syntymistä sekä vainajan kotiin johtamista. (Seppälä 2005, 15–94.)

6 Hautamuistomerkkien suunnitteluprosessi

Opinnäytetyöni lähtökohta on mielenkiintoinen, koska takorauta ja sen käsittely on minulle vieraampaa, vaikka olenkin opiskeluaikana tutustunut erilaisiin materiaaleihin. Pääsin tutustumaan takorautaan materiaalina sekä itsekin kokeilemaan takomista ollessani työharjoittelussa toimeksiantajallani. En näe tätä kuitenkaan ongelmana vaan ennemmin haasteena, sillä saan tästä uutta kokemusta.

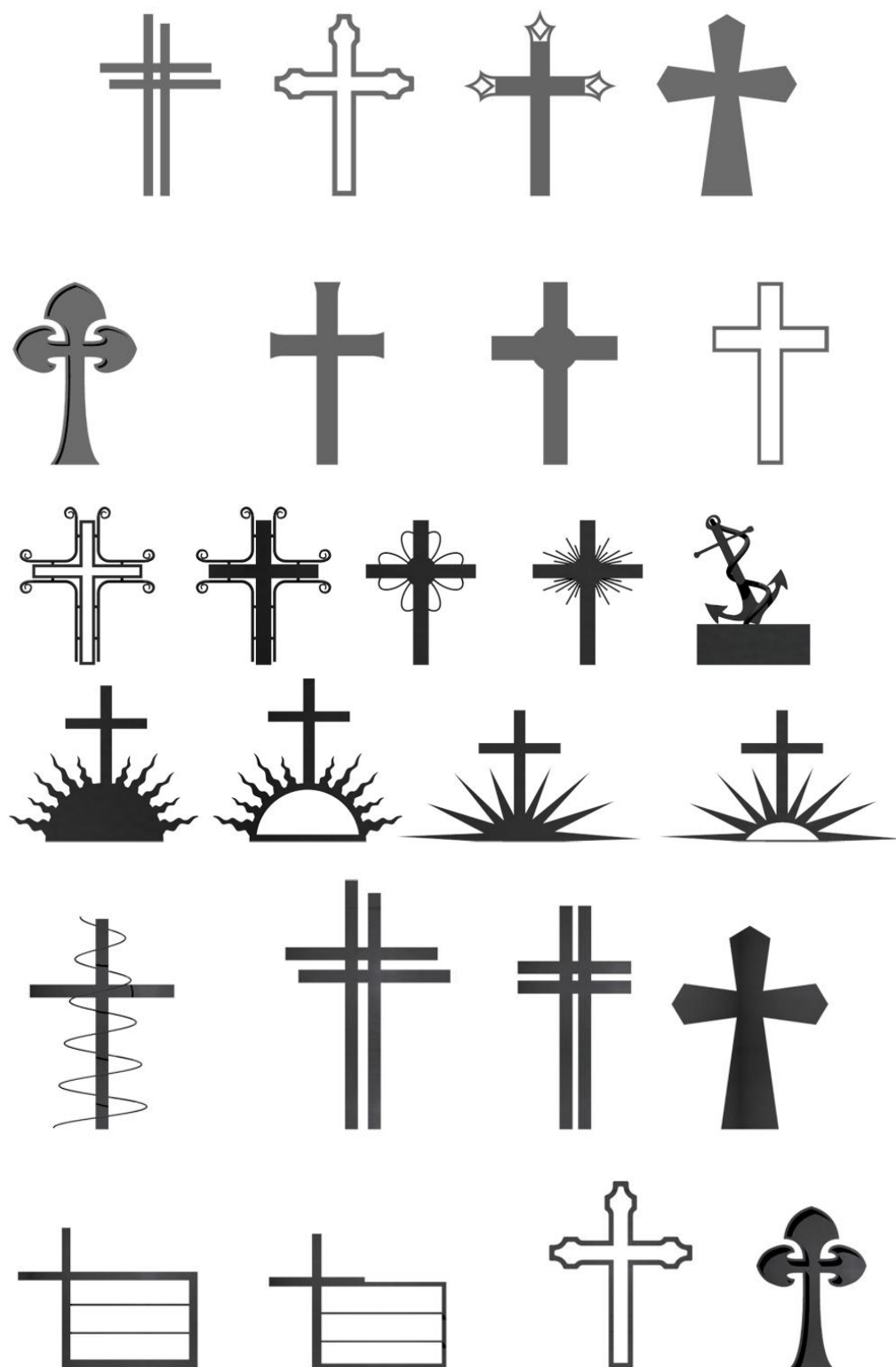
6.1 Suunnittelun lähtökohdat

Projektin alussa selvitin ensin hautamuistomerkkien rajoitukset. Kävin Joensuun hautausmaa- ja puistotoimistossa, josta selvisi seuraavat rajoitukset hautamuistomerkeille. Arkkuhautauksessa hautamuistomerkin maksimileveys on 70 cm ja korkeutta ei ole rajoitettu. Muistomerkki pitää tapittaa maahan, jos merkin korkeus on yli 60 cm. Uurnahautauksessa muistomerkin maksimileveys on 40 cm ja korkeus enintään 60 cm. Hautamuistomerkki saa olla kivi, risti tai veistos, mutta se ei saa olla vainajaa, hautausmaata tai uskontoa herjaava. (Joensuun hautausmaa- ja puistotoimisto.)

Kävin myös hautausmailla katsomassa ja kuvaamassa, millaisia hautamuistomerkkejä hautausmailla nykypäivänä on. Niiden pohjalta lähdin ideoimaan ja luonnostelemaan hautamuistomerkkejä, jotka voisivat sopia toimeksiantajani yrityskuvaan ja toiveisiin. Ideoin ensin varsin laajasti ja vapaasti, enkä silloin ajatellut vielä, pystyykö hautamuistomerkkejä valmistamaan järkevästi. Suunnittelin malleja Rhinoceros 3D -ohjelmalla sekä Adobe Illustratorilla.

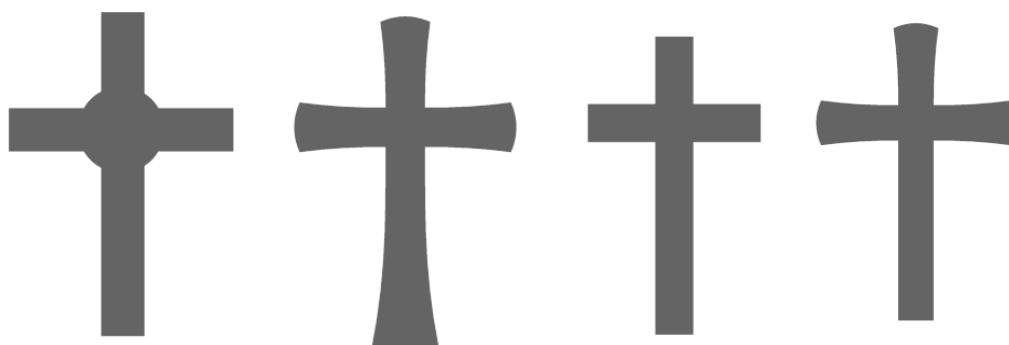
Hautamuistomerkkien tuli olla laserleikattavia malleja, joihin toimeksiantaja viimeistelee käsin takomalla esimerkiksi koristeita. Esitin luonnoksia toimeksiantajalleni ja yhdessä päätimme, mitä malleja lähtisin jatkokehittämään (kuva 7). Luonnosten yhteydessä aloin etsiä kirjallisuutta Suomen hautauskulttuurista sekä hautamuistomerkeistä.

Toimeksiantajani halusi myös esitteen, jossa suunnittelemani hautaristivaihtoehtot ovat. Esitteestä he voivat näyttää asiakkaalle erilaisia hautaristivaihtoehtoja. Toimeksiantajani halusi esitteestä yksinkertaisen ja selkeän. Lähdin miettimään esitettä ja sen ulkoasua.

Kuva 7. Luonnoksia ristimalleista.

Luonnoksista valitsimme neljä mallia, joita lähdin jatkokehittämään (kuva 8). Toimeksiantajani halusi hautamuistomerkkien olevan ristinmuotoisia. Jatkoin valittujen mallien kehitystä ja kävin aina näyttämässä aikaansaannoksia toimeksiantajalle, joka kertoi mitä pitää vielä hioa ja muokata malleissani.

Kuva 8. Jatkokehittelyyn menevät mallit.

6.2 Tekniset tiedot

Tekniset tiedot hautaristeistä ovat tässä opinnäytetyössä suuntaa-antavia, sillä toimeksiantajani tekee risteistä protomalleja, jonka jälkeen mitat ja kaikki muut muutokset lyödään lukkoon. Teen ehdotelman mitoista ja malleista, joiden pohjalta toimeksiantajani lähtee työstämään protomalleja valmiiksi tuotteiksi. Myös hinnat voidaan määritellä vasta lopullisista malleista.

Ristejä saa kolmessa eri koossa. Arkkuhautauksen ristit ovat korkeudeltaan 1000 mm ja leveydeltään 550 mm sekä 700 mm x 385 mm. Uurnahautauksen ristit ovat taas 450 mm korkeita ja 247.50 mm leveitä. Kaikissa risteissä paksuus on 20 mm. Nimilaatan mitat ovat 60 mm x 150 mm. Mitat ovat arvioita vielä tässä vaiheessa. Nämä mitat ovat toimeksiantajani sekä Joensuun hautaus- ja puistotoimiston määrittelemiä.

Mallien tuli olla laserleikattuja malleja, jotka toimeksiantajani leikkauttaa ulkopuolisella yrityksellä. Laserleikatut ristit voidaan sen jälkeen muokata takomalla sekä lisäämällä niihin taottuja koristeita. Koristeet eivät ole kuitenkaan välttämättömiä. Lisäksi kuhunkin malliin minun tuli suunnitella ainoastaan nimilaatto-

jen muodot, sillä nekin teetetään ulkopuolisella yrityksellä. Nimilaatan materiaali on messinkiä.

Toimeksiantajani kertoi, millaiset kiinnitysmenetelmät minun pitää suunnitella. Halvemmassa mallissa risti upotetaan maahan sellaisenaan, mutta siinä on aluslevy, jonka keskellä on aukko, mistä risti laitetaan läpi. Aluslevy hitsataan ristiin kiinni. Maahan upotettava osa on kärjestä piikki, jotta maahan upotus onnistuu helpommin. Kalliimmassa mallissa ristin pohjaan kiinnitetään hitsaamalla aluslevy, jossa on reiät pultteja varten. Risti kiinnitetään esimerkiksi aluskiven tai luonnonkiven päälle pulteilla (kuva 9).

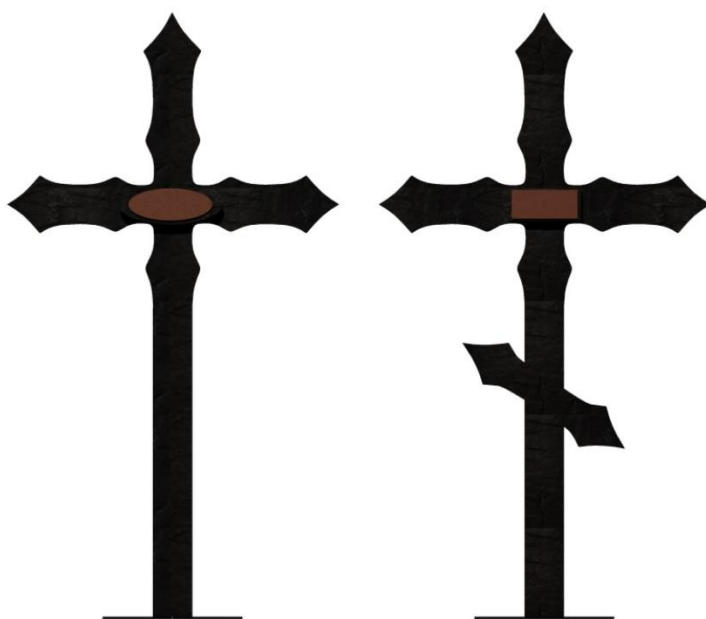
Kuva 9. Kiinnitysvaihtoehdot.

6.3 Lopulliset mallit

Lopullisia hautamuistomerkkimalleja tuli neljä erilaista. Kaikki mallit ovat saatavilla myös ortodoksisina risteinä. Mallit saa pulverimaalattuna joko mustana tai valkoisena. Ristin voi myös jättää raudan väriseksi, jolloin se ajan myötä saa kauniin ruosteisen pinnan.

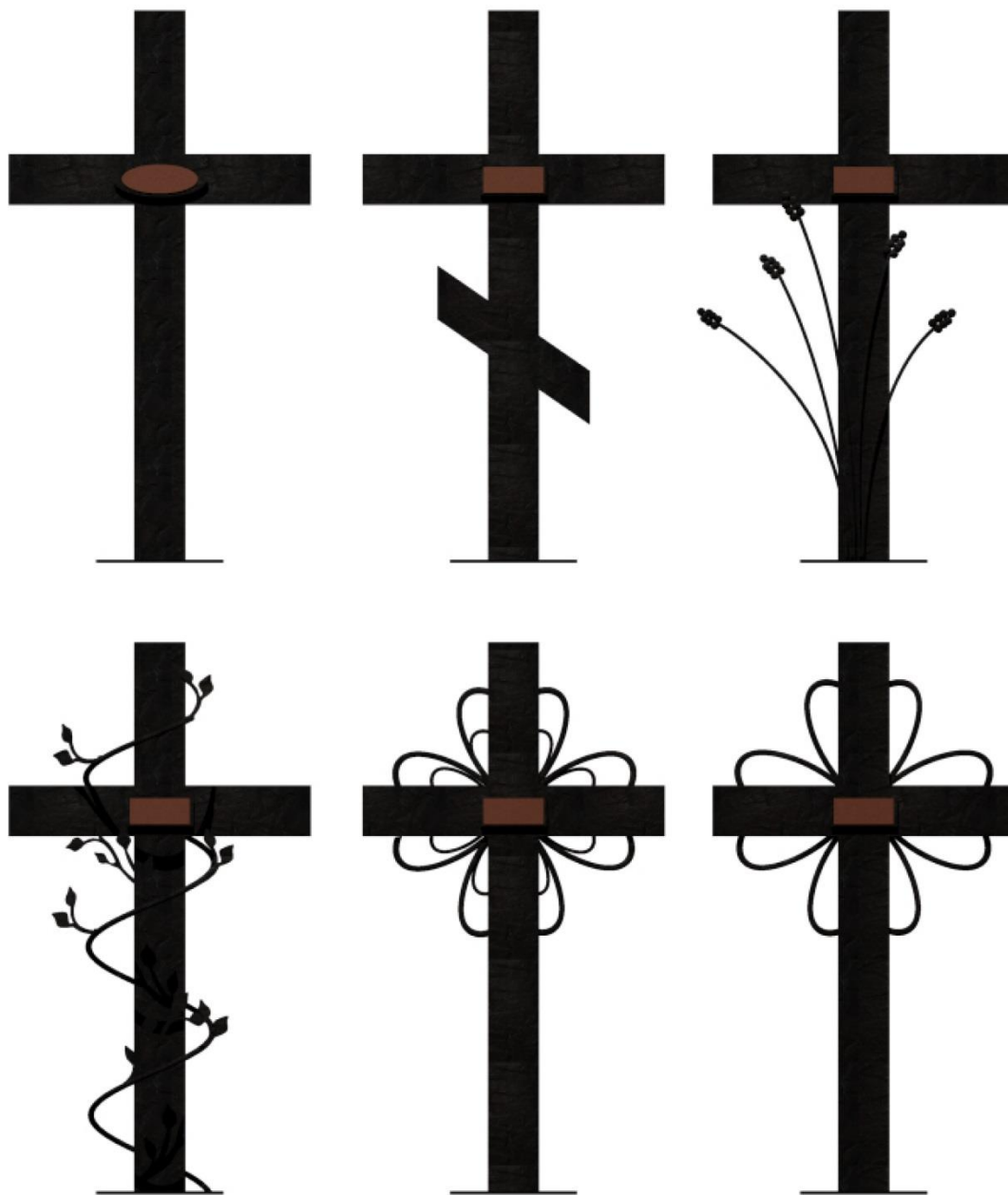
Ristien koristeita on neljä erilaista: Viljantähkä, Kukka, Apila ja Köynnös. Viljantähkä on pyöreää rautaputkea ja tähkät on taottu. Kukkakuvio on pyöreää taivutettua rautaputkea. Kukkakuviossa on isot ja pienet terälehdet. Apila on taivutettua rautaputkea. Köynnös, jossa on lehtiä, on taottu. Koristeet hitsataan ristiin kiinni. Koristeet ovat vapaaehtoisesti lisättävissä. Koristeiden mitat saadaan vasta kun ristimalleissa on oikeat mitat. Kaikkien mallien paitsi Tuoni-mallin nimilaatan takana on irrallinen laatta, joka on hieman suurempi kuin nimilaatta, näin ollen ristiin saadaan lisää kolmiulotteisuutta ja ryhdikkyyttä.

Toivo-malli muuttui aika loppumetreillä ihan uudenmalliseksi ristiksi, sillä toimeksiantajani ja minunkin mielestä alkuperäinen malli ei toiminut ja se näytti liikaa toisen ristin kanssa samanlaiselta. Malli on hyvin koristeellinen pelkäätkäänkin, joten siihen ei tarvitse irrallisia koristeita. Nimilaatan ristiin saa joko suorakaiteen – tai ovaalin muotoisena (kuva 10).

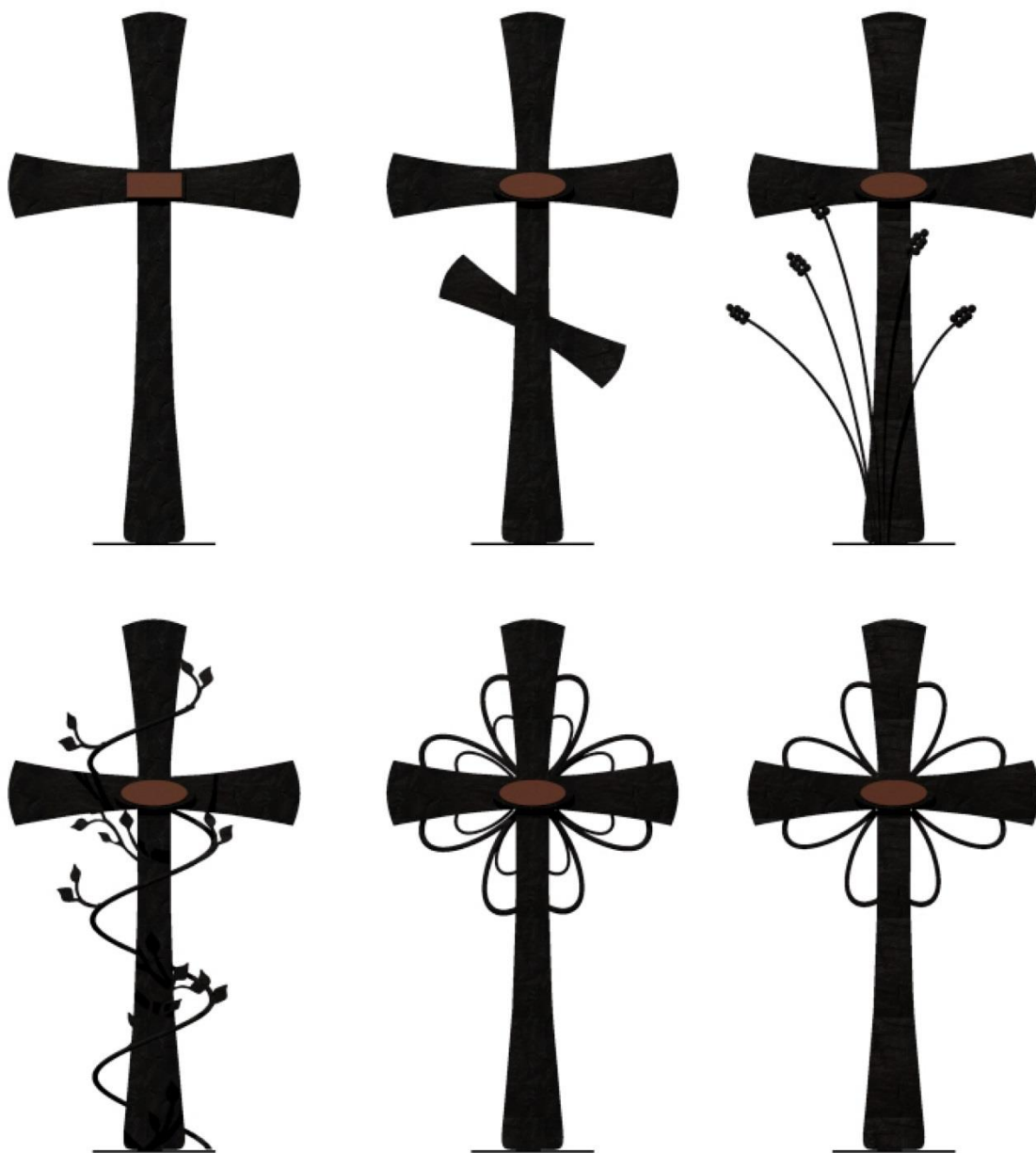
Kuva 10. Toivo.

Lohtu-malli, on perusristi, koska aina joku haluaa perinteisen ristin. Ristiin voi lisätä joko viljantähkän, köynnöksen, kukan tai apila koristeen. Ristin nimilaatan saa joko suorakaiteen – tai ovaalin muotoisena (kuva 11).

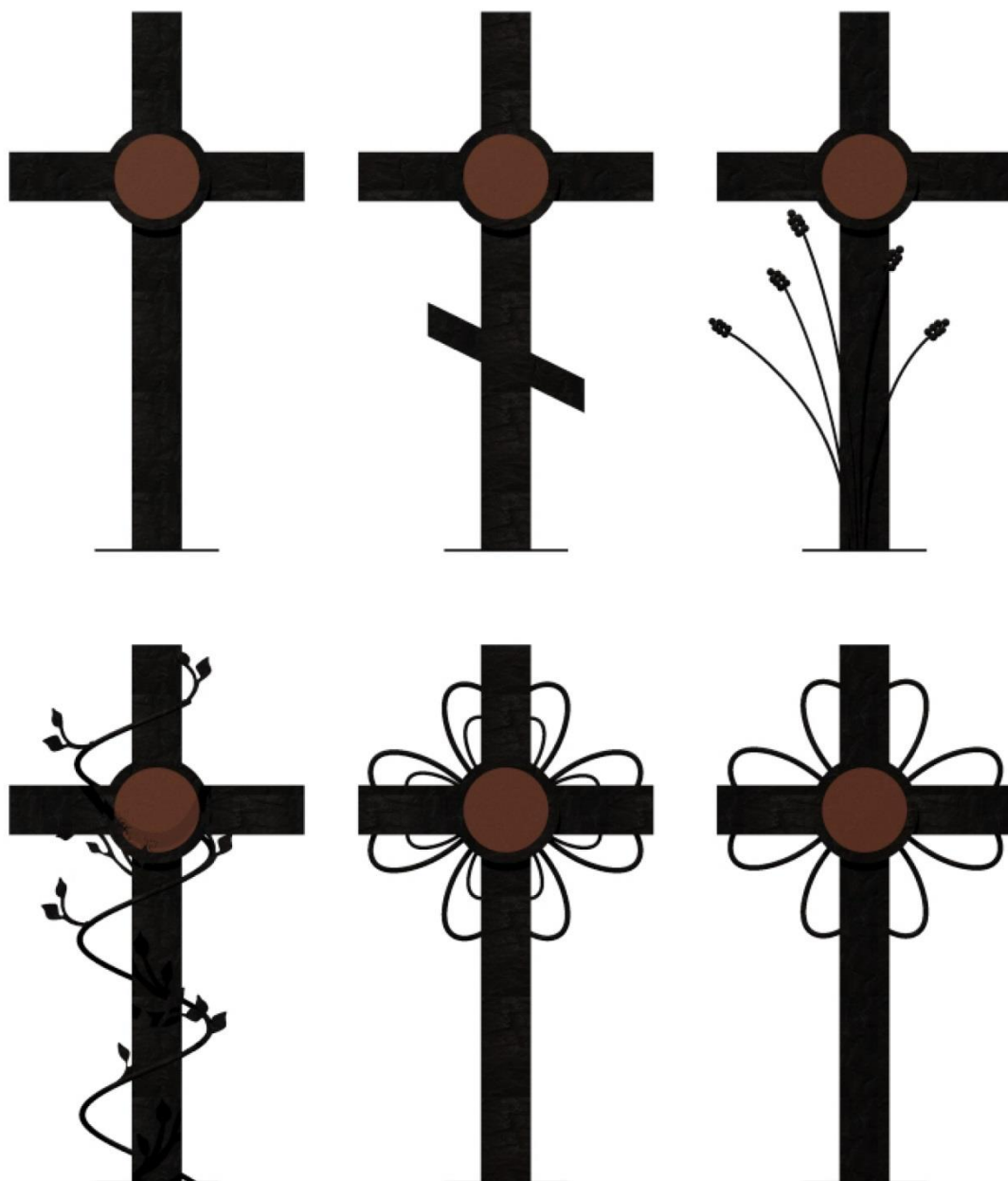
Kuva 11. Lohtu.

Ikuisuus on päihin levenevä ja keskelle kapeneva malli. Malliin saa viljantähkän, köynnöksen, kukan tai apilakoristeen. Nimilaatan saa ovaalin – tai suorakaiteen muotoisena (kuva 12).

Kuva 12. Ikuisuus.

Tuoni on perusristin mallinen, mutta ristin keskellä on pyöreä keskusta, joka tuo hieman erilaista ilmettä perusristiin verrattuna. Pyöreä keskusta on hieman paksumpi kuin muu risti, joten se tuo kolmiulotteisuutta malliin. Koristevaihtoehtoina ovat viljantähkä, köynnös, kukka sekä apila. Nimilaatan saa ympyrän muotoisena (kuva 13).

Kuva 13. Tuoni.

6.4 Esitevihko hautaristimallistosta

Suunnittelin myös esitteen toimeksiantajalleni, josta näkee suunnittelemani hautaristimallit. Esite on tehty Adobe InDesign -ohjelmalla. Esite on asiakkaita varten, josta he näkevät eri mallit sekä mitä kaikkea muuta hautaristiin saa ja tarvitsee. Tähän opinnäytetyöhön liittyen esitteeseen tulee tietokonemallit risteistä, niin kuin olimme alun perin sopineetkin toimeksiantajani kanssa. Jatkamme kuitenkin ristien ja esitteen kehittelyä opinnäytetyön jälkeen. Esitteeseen tulee aikanaan valokuvat eri ristimalleista. Tämä johtuu siitä, että tietokonemallit eivät välttämättä vastaa todellisia malleja ja oikeiden mallien tekoon voi vierähtää paljon aikaa.

Rakensin esitteen siten, että ensin valitaan neljästä vaihtoehdosta haluttu ristimalli joko luterilaisella tai ortodoksisella ristillä. Seuraavaksi valitaan neljästä koristevaihtoehdosta, mikä koriste halutaan lisätä ristiin. Koristeita ei ole kuitenkaan pakko lisätä. Seuraavaksi valitaan nimilaatta ja sen muoto. Viimeisenä kohtana on kiinnitys, joita on kaksi erilaista sekä valitaan ristin koko. Lopussa on muutamia erilaisia esimerkkimalleja risteistä.

7 Pohdinta

Koko opinnäytetyöprosessi oli mielestäni mielenkiintoinen. Opin paljon uutta tehdessäni tätä työtä. Mielestäni onnistuin hyvin ja olen tyytyväinen lopputulokseen. Tämä prosessi kuitenkin jatkuu opinnäytetyön jälkeen, sillä suunnittelmistani ristimalleista tehdään protomallit ja lopulta ne menevät tuotantoon. Esitteeseen muutetaan myöhemmin valokuvat eri ristimalleista. Alussa tarkoitus oli tehdä vaan esitteeseen tietokonemallit, mutta päätimme loppumetreillä, että jatkamme myöhemmin esitteen muokkaamista lopulliseen muotoon.

Koska toimeksiantajani ei ole teollisen tuotannon yritys, niin minun ei tarvinnut suunnitella kaikkia mittoja ja yksityiskohtia niin tarkasti. Tämä johtuu siitä, että vaikkakin ristit tehdään pienimuotoisena sarjatuotantona, ne ovat silti kaikki yksilöllisiä ja voivat muuttua hieman alkuperäisestä ideasta. Tekniset mitat ovat suuntaa-antavia, sillä teen vain tietokoneohjelmilla mallit, mitkä pitää vielä testata protomallien avulla. Esimerkiksi koristeiden mitat tiedetään vasta kun ristimallit ja niiden mitat ovat sopivia. Koska minun ei tarvinnut tehdä tarkkoja mittoja ja yksityiskohtia, se toi ristiriitaisia tuntemuksia opinnäytetyöhön ja minulle itselleni. Toisaalta se oli helpotus ja toisaalta rasite. Sain myös toimeksiantajaltani tarkkoja mittoja, joihin en voinut itse vaikuttaa.

Aikataulun kanssa minulla ei ollut paljon ongelmia, mitä nyt hieman aikataulu luonnollisesti venyi. Tietysti, jos minulla olisi ollut aikaa enemmän niin olisin saanut opinnäytetyöhöni ristimallien prototyypit ja lopulliset mitat. Myös esitteeseen olisin saanut valokuvat tietokonekuvien sijaan. Mutta valokuvat risteistä on ekstrapaa, sillä olimme sopineet toimeksiantajani kanssa, että teen vain tietokonemallit. Olisin voinut tietysti pitkittää valmistumistani niin, että toimeksiantajani olisi ehtinyt testata protomallit, mutta heilläkin on myös muita tilauksia ja töitä, joten siinä olisi voinut vierähtää paljon aikaa, pahimmillaan vuosi.

Olen tyytyväinen suunnittelemiini risteihin, sillä pidän niiden ulkonäöstä ja kaikki ristit ovat erityylisiä. Tarkoituksena olikin suunnitella ristit mahdollisimman mo-

nelle eri ihmiselle. Näytettyäni malleja muutamille naisille sekä miehille, huomasin sen, että naiset valitsivat eri ristimallin kuin miehet. Olen tyytyväinen myös koristeisiin, vaikkakin ne kaikki ovat kasviaiheisia. Aluksi minulla oli lintu sekä enkeli, mutta ne olisi ollut vaikea toteuttaa järkevästi ja pienellä hinnalla.

Esitevihkosta tuli eniten ongelmia minulle, koska en ole graafinen suunnittelija, eikä sellaista taitoa ole paljoa. Toimeksiantajani halusi esitteestä selkeän ja pelkistetyn. Toimeksiantajani mielestä esite oli hyvä, mutta oppilaitoksen mielestä esitteeseen olisi pitänyt saada paljon enemmän ilmettä ja tehdä esitteestä mielenkiintoisemman näköinen. Tämä tuo ristiriitaisia tunteita, sillä toimeksiantajani sekä maallikkojen mielestä esite on hyvä, mutta oppilaitoksen mielestä tylsä ja vaatimaton. Olenkin itse miettinyt, tarvitseeko esitteen edes olla niin kiinnostava, sillä en usko surevien läheisten katsovan esitettä niin tarkkaan. Uskon, että heille riittää se, että esitteestä löytyy tarvittavat tiedot hautaristeistä. Tietenkin hienompi esite olisi aina parempi. Ja jos toimeksiantaja haluaa jakaa esitettä esimerkiksi hautaustoimistoihin, graafinen suunnittelija voisi olla hyvä vaihtoehto suunnittelemaan mielenkiintoisempi ja parempi esite.

Opinnäytetyöprosessi oli kaikin puolin opettavainen ja avartava kokemus. Uuden tiedon myötä sain lisää tietoa ja mietittävää, mitä kaikkea suunnitteluun, kuolemaan sekä hautaamiskulttuuriin liittyykään. Hieman erikoisempi ja toisaalta arkakin aihe kiinnosti minua, näiden vuoksi mielenkiinto ja motivaatio säilyi hyvin koko opinnäytetyön ajan. Pidin myös yhteyttä paljon toimeksiantajaani ja oli opettavaista ja mielenkiintoista käydä näyttämässä malleja sekä opinnäytetyöni edistymistä heille.

Olisi hienoa nähdä oma suunnittelemani valmis muistomerkki jollakin hautausmaalla. Jatkotyöskentelynä voisin suunnitella erilaisia hautamuistomerkkejä, koska kaikki ihmiset eivät halua ristiä haudalle. Uskon ja toivon erilaisten hautamuistomerkki aiheiden yleistyvän tulevaisuudessa. Jatkossa voisin suunnitella myös pieneläinten hautausmaalle muistomerkkejä.

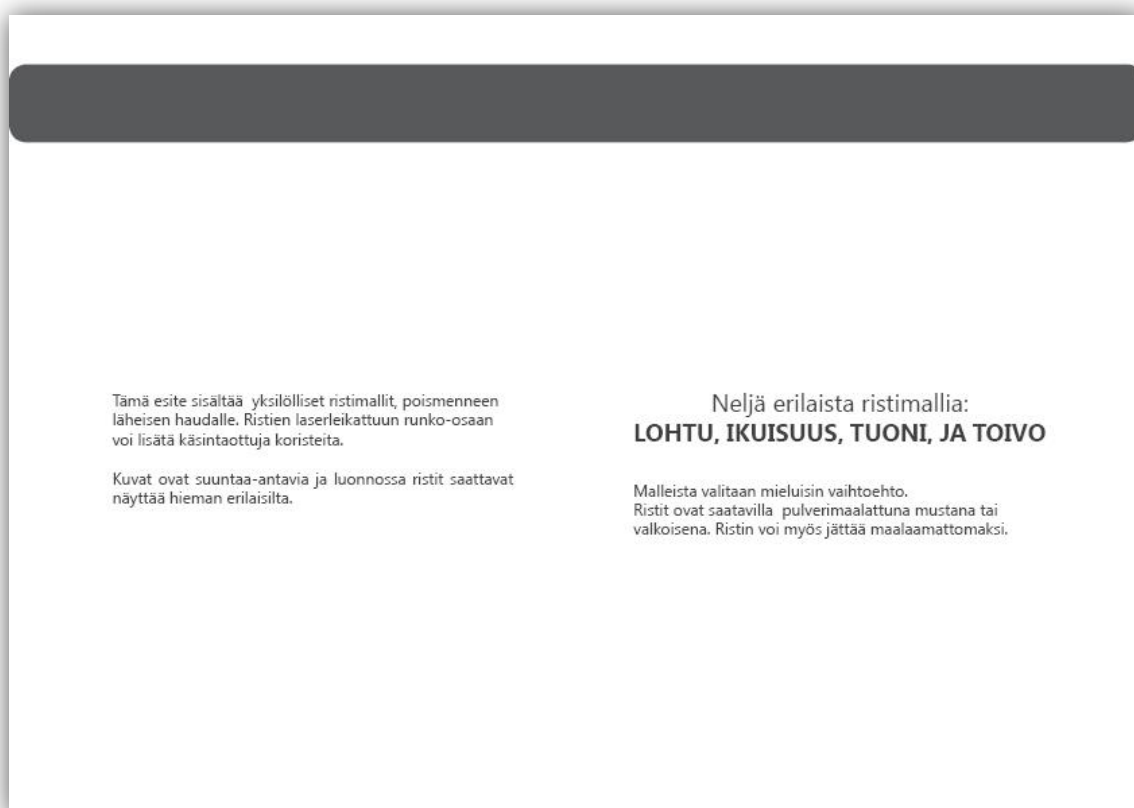
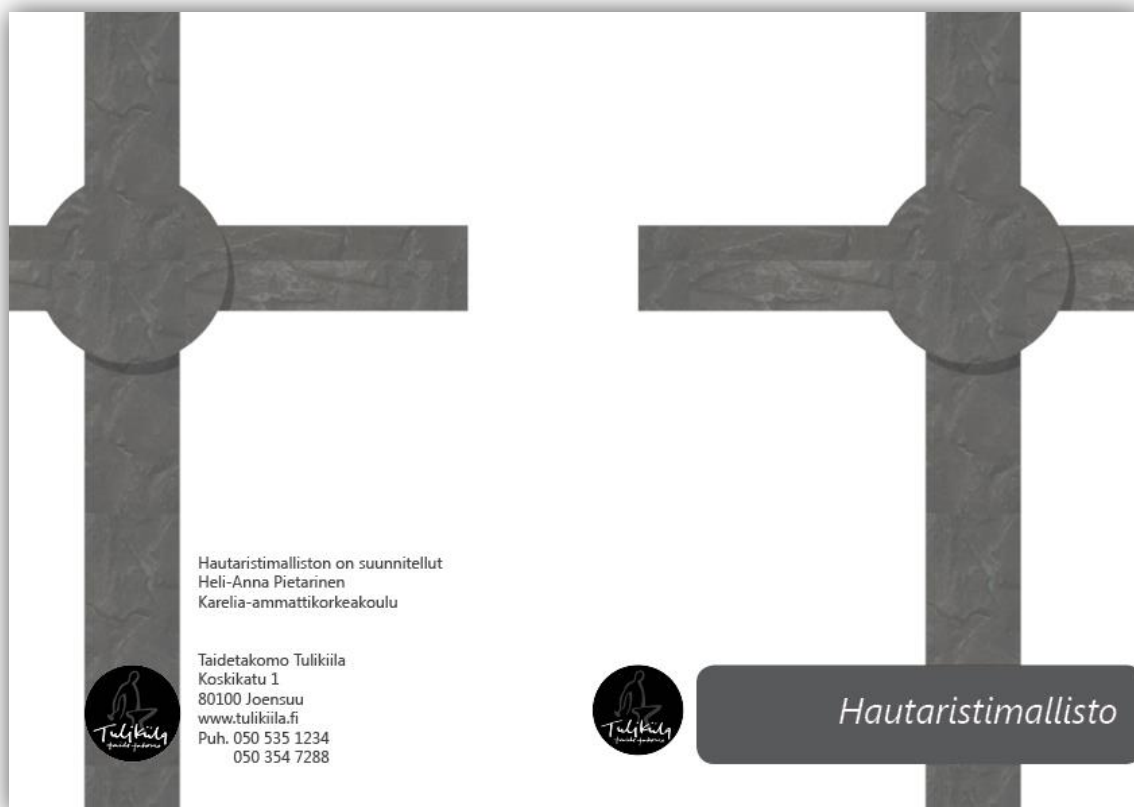

Lähteet

- Aaltonen, L., Kiiskinen, K. 1992. Hautauskulttuuri Suomessa. Suomen hautaustoimistojen liiton 50-vuotisjuhlakirja. Jyväskylä: Gummerus.
- Aaltonen, P., Palo, H., Rimpiläinen, O., Rintala, A., Ruotsalo, P ja Särkiö, P. 2005 Hautaustoimen käsikirja. Helsinki: Edita Prima.
- Hautajaiset.net. 2011. Hautajaisten järjestäminen, <http://www.hautajaiset.net/luterilaiset-hautajaiset/hautajaisten-jarjestaminen.html>.21.1.2013.
- Hautaustoimilaki 457/2003.
- Järvinen, J. 2013. Ortodoksisuus. <http://www.ohjaaja.net/hietaniemi/ortodoksisuus.html>.11.2.2013
- Kivikoski, E.2012. Hiidenkiuas Paraisilla. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Tiedosto:HiidenkiuasParainen.jpg>.27.3.2013.
- Lempiäinen, P., Nickels, B. 1990. Viimeiset leposijamme. Hautausmaat ja hautamuistomerkit. Teoksessa Lempiäinen, P. & Nickels, B (toim.) Ylä-Vuoksi, Imatra: Sley kirjat.
- Ortodoksi.net. 2013. Kuoleman kohdatessa. http://www.ortodoksi.net/index.php/Kuoleman_kohdatessa
- Pyykkönen, H. 2009. Grobu. <http://www.ortodoksi.net/index.php/Kuva:Krobu01.jpg>.27.3.2013
- Seppälä, O. 2005. Surun ja toivon kuvat. Hautamuistomerkkien sanoma. Pieksämäki, Helsinki: Kirjapaja.
- Taidetakomo Tulikiila Ay. 2010. <http://www.tulikiila.fi>.4.2.2013.
- Turun hautauspalvelu. 2013. Hautajaisiin pukeutuminen. http://www.turunhautauspalvelu.fi/hautajaisiin_pukeutuminen. 21.1.2013.

Suulliset haastattelut:

- Hyvärinen, S. Taidetakomo Tulikiila Ay 1.10.2012–2.4.2013.
- Joensuun Hautausmaa- ja puistotoimisto 15.10.2012.
- Nousiainen, M. Taidetakomo Tulikiila Ay 1.10.2012–2.4.2013.

Ristimallit

Ortodoksinen risti

Lohtu

Ikuisuus

Lohtu

Ikuisuus

Tuoni

Toivo

Tuoni

Toivo

Koristevaihtoehdot

Köynnös

Viljantähkä

Kukka

Apila

Neljä erilaista koristevaihtoehtoa:
**KÖYNNÖS, VILJANTÄHKÄ, KUKKA
TAI APILA**

Koristeet eivät ole pakollisia.

Nimilaatta

Kiinnitys- ja kokovaihtoehdot

Nimilaatta vaihtoehdot:

Tuoni: ympyrä
Toivo: suorakaide tai soikio
Lohtu: suorakaide tai soikio
Ikuisuus: suorakaide tai soikio

Kiinnitys vaihtoehdot:

Piikki: Piikin pituus 400 mm
Aluskivi: Kiven mitat 500 mm x 200 mm

Koot: 20 x 1000 x 550   20 x 700 x 385   20 x 450 x 247,5

Esimerkkimalleja

